

Stanisław A. Sroka

 <https://orcid.org/0000-0003-4059-7799>

Uniwersytet Jagielloński

 <https://ror.org/03bqmcz70>

Kiedy urodziła się królowa Jadwiga?*

W roku 2023 na półkach księgarskich ukazał się zbiór niepublikowanych dotychczas, młodzieńczych utworów Wisławy Szymborskiej. Wśród nich odnajdujemy napisany w czasie okupacji, w 1944 roku żartobliwy dramat zatytułowany: *Zamiast: Historia za przeproszeniem*¹. Akcja tego dramatu rozgrywa się w alkowie królowej Jadwigi na zamku królewskim. Pokazuje zakotwiczony niegdyś w powszechnej świadomości pogląd, że Jagiełło był starcem (lub raczej starszym – z punktu widzenia średniowiecznych kanonów – mężczyzną, liczącym grubo ponad 30 lat) w chwili zaślubin z młodziczką Jadwigą i mające z tego powodu wyniknąć małżeńskie perturbacje, które przyszła noblistka umieściła jako główny wątek swojego młodzieńczego utworu. Dzisiaj już wiemy, że Jagiełło miał w chwili ślubu z Jadwigą około 24 lat, zatem nie był, nawet wedle średniowiecznych

* Niniejszy tekst jest rozwinięciem i uzupełnieniem o nowe źródła moich rozważań ujętych w: S. A. Sroka, *Genealogia Andegawenów węgierskich*, Kraków 2015, s. 81–86.

1 W. Szymborska, *Zabawy literackie*, Kraków 2023, s. 36–42. Za zwrócenie mi uwagi na ten utwór dziękuję Katarzynie Polak.

norm, zbyt stary do małżeństwa². Ale ile lat miała wówczas Jadwiga, czyli kiedy się urodziła?

Wpierw przypomnijmy te najstarsze źródłowe wzmianki, w których pojawia się Jadwiga. Po raz pierwszy z jej imieniem spotykamy się 16 kwietnia 1374 roku w dokumencie jej ojca, króla Ludwika, który mianował trzech posłów z poleceniem udania się przez nich do króla Francji w celu prowadzenia rokowań w sprawie małżeństwa pomiędzy synem króla francuskiego Karola V, Ludwikiem Orleańskim, a jedną z córek władcy Węgier. W skład węgierskiego poselstwa weszli: biskup Zagrzebia Stefan Kanizsa, ban Slawonii Piotr Czudar i włoski dyplomata, rycerz Szymon Podio z Perugii. W dokumencie tym wymieniono z imienia wszystkie trzy córki króla Ludwika, w tym naszą Jadwigę³. W trakcie rokowań zawężono jednak plany matrymonialne do Katarzyny, którą planowano ożenić z Ludwikiem Orleańskim. Po raz drugi z imieniem Jadwigi spotykamy się w dokumencie księcia austriackiego Leopolda pochodzącym z 18 sierpnia 1374 roku, w którym wyraził on zgodę na małżeństwo swojego syna z Jadwigą, przyrzekając zarazem wyposażyć Wilhelma „taką kwotą, jaką zwykle dzieci książąt austriackich otrzymywały”⁴. Odpowiedni dokument, w którym Ludwik przyrzekł dać posag Jadwidze, został wystawiony w Budzie 4 marca 1375 roku.⁵

W połowie czerwca 1378 roku zorganizowano na zamku w austriackim Hainburgu pokładziny Wilhelma i Jadwigi, co było pewną formą zaręczyn, jednakże wciąż niemających mocy prawnej, z uwagi na to, że jedna

- 2 T. Wasilewski, *Daty urodzin Jagielły i Witolda. Przyczynek do genealogii Giedyminowiczów*, „Przegląd Wschodni” 1 (1991) z. 1, s. 15–34; J. Nikodem, *Data urodzenia Jagielły. Uwagi o starszeństwie synów Olgierda i Julianny*, „Genealogia. Studia i Materiały Historyczne” 12 (2000), s. 23–50; J. Nikodem, *Ponownie o dacie urodzenia Jagielły*, „Genealogia. Studia i Materiały Historyczne” 16 (2004), s. 143–158; J. Tęgowski, *Data urodzenia Jagielły oraz data chrztu prawosławnego jego starszych braci*, „Genealogia. Studia i Materiały Historyczne” 15 (2003), s. 137–144.
- 3 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, cz. 4, wyd. G. Fejér, Budae 1834, nr 323; N. Valois, *Le project de mariage entre Louis de France et Catherine de Hongrie et le voyage de l'Empereur Charles IV a Paris*, „Annuaire-Bulletin de la Société de l'Histoire de France” 30 (1893), s. 209–223.
- 4 *Magyar diplomacziái emlékek az Anjou-korból*, ed. G. Wenzel, t. 3, Budapest 1876, nr 73; J. Dąbrowski, *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego 1370–1382*, Kraków 2009 (na podstawie wydania z 1918), s. 303.
- 5 *Magyar diplomacziái emlékek az Anjou-korból*, t. 3, nr 86.

ze stron, tj. Jadwiga, nie miała ukończonych siedmiu lat, wymaganych przez prawo kanoniczne do wyrażenia zgody na zawarcie takowych zaręczyn. Wilhelm miał wtedy lat osiem, czyli spełnił już ten wymóg. Przypomnijmy, że średniowieczne prawo kanoniczne dzieliło zaręczyny na dwie grupy: *sponsalia de futuro* i *sponsalia de presenti*. *Sponsalia de presenti* mogły zawierać jedynie tzw. *puberes*, czy osoby, które osiągnęły wiek sprawny. Wiek ten wynosił dla chłopców 14 lat, zaś dla dziewcząt 12. *Sponsalia de futuro* mogły być zawarte i być ważne tylko i wyłącznie wtedy, jeżeli oboje dzieci skończyły 7 lat i wyraziły zgodę na te zaręczyny. Oczywiście zdarzało się, że rodzice w imieniu dzieci, które nie ukończyły jeszcze 7 lat życia, zawierali takie *sponsalia*, ale w świetle prawa były one nieważne i trzeba było je powtórzyć po spełnieniu wspomnianego wymogu wieku⁶.

Wróćmy zatem do uroczystości zaręczyn w Hainburgu, które znamy z kilku relacji. W świetle tego, co przytoczyłem wyżej, były one prawnie nieważne. W dokumencie wystawionym 12 lutego 1380 w Zwoleniu przez Ludwika Andegaweńskiego, jego matkę Elżbietę Łokietkównę i żonę Elżbietę z Bośni czytamy, że uroczystości kościelne, które miały miejsce dwa lata wcześniej, odbyły się w kościele parafialnym w Hainburgu pod przewodnictwem ówczesnego arcybiskupa ostrzyhomskiego Demetriusza, który zresztą za parę miesięcy został kardynałem. Pokładziny urządzone w nocy, kiedy to w jednym łóżku umieszczono Wilhelma i Jadwigę (*in uno lecto positi et coniuncti*)⁷. Wydarzenia hainburskie musiały też żyć swoim, plotkarskim życiem, jak wszystko, co działo się na królewskim dworze. Dalekim odbiciem tychże wydarzeń jest przekaz dosyć bałamutnego *Dopełnienia szamotulskiego*, źródła opisującego wydarzenia z drugiej połowy XIV i pierwszej ćwierci XV wieku. Wedle tej relacji Wilhelm miał pobrudzić kałem łóżko Jadwigi (*stratum Hedwigis turpiter concacavit*)⁸. Była to emocjonalna reakcja ośmioletniego chłopca na stresującą sytuację, której do końca zrozumieć jeszcze nie potrafił. We wspomnianym lutym 1380 roku potwierdzono w Zwoleniu owe zaręczyny, zaznaczając wyraźnie, że do zawarcia małżeństwa dojdzie zaraz po ukończeniu przez Jadwigę

6 B. Przybyszewski, *Jadwiga i Wilhelm*, „Analecta Cracoviensia” 7 (1975), s. 109, przyp. 6 z powołaniem na: J. S. Pelczar, *Prawo małżeńskie katolickie*, Kraków 1885, s. 56.

7 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, cz. 5, wyd. G. Fejér, Budae 1834, nr 202.

8 *Dopełnienie szamotulskie*, w: *Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe Polski*, t. 2, wyd. A. Bielowski, Lwów 1872, s. 862.

12 lat, i to bez zbędnej zwłoki⁹. Po zawarciu zaręczyn w Hainburgu młodziutką Jadwigę postanowiono wysłać na dwór austriacki, zgodnie ze średniowieczną praktyką, wedle której przyszli małżonkowie wychowywali się na dworze, na którym mieli później przebywać. Informację o wysłaniu Jadwigi na dwór austriacki potwierdza nadto spisana na początku XV wieku kronika austriacka Grzegorza Hageny, wedle której Jadwiga spędziła w Wiedniu kilka lat¹⁰. Obecność Jadwigi w Austrii zaświadcza też dokument z 25 lutego 1380 roku, w którym wymieniona jest mistrzyni dworu Jadwigi, Elisabeth von Reutenberg¹¹. Pobyt w Austrii trwał kilka lat, bo przed śmiercią Ludwik przywołał do siebie córkę, a w podróży na Węgry towarzyszył jej, jak nadmieniana austriacka kronika Grzegorza Hageny, narzeczony Wilhelm¹². Wymienione wzmianki źródłowe dotyczą podjętych przez Ludwika zaraz po narodzinach córki zabiegów mających na celu zawarcie porozumienia dynastycznego z dworem habsburskim. Wynika z nich, że Jadwiga była już na świecie 16 kwietnia 1374 roku.

Próbie ustalenia daty urodzin królowej Jadwigi podejmowano wielokrotnie w literaturze naukowej. Pierwszy uczynił to historyk węgierski Antal Pór w 1895 roku, określając czas narodzin Jadwigi na rok 1373, przed dniem św. Jerzego (23 kwietnia)¹³. Wspomniany dzień św. Jerzego pojawił się dwukrotnie w dokumentach króla węgierskiego Ludwika, określającego

- 9 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, cz. 5, nr 202, s. 377–378: „eandem filiam nostram cum ad duodecimum etatis annum pervenerit, predicto duci Wilhelmo iterum apponere, ut simul habitent et coniugaliter invicem vivant, secundum iustitiam et consuetudinem sacri coniugi absque dilatione qualibet atque dolo”.
- 10 Na ten przekaz zwróciła ostatnio uwagę węgierska badaczka: R. Skorka, *A dinasztikus megállapodások politikai, gazdasági és jogi jellemzői a 14. századi Magyar Királyságban*, „Századok” 155 (2021) nr 6, s. 1205.
- 11 R. Skorka, *A dinasztikus megállapodások politikai...*, s. 1205.
- 12 R. Skorka, *A dinasztikus megállapodások politikai...*, s. 1206. Bolesław Przybyszewski uważa, że Jadwiga wróciła do Budy, na prośbę ojca, już około 1 czerwca 1379 roku. Zob. B. Przybyszewski, *Jadwiga i Wilhelm*, s. 110. Wydaje się jednak, że Leopold był niechętny tej prośbie i jej nie spełnił, czego dowodzą przywołane wyżej przekazy źródłowe.
- 13 A. Pór, *Hedvig lengyel királynő, Nagy Lajos magyar király leánya és Jagyelló-Ulászló lengyel király felesége születési éve meghatározása*, „Turul” 13 (1895), s. 122–124. O tym historyku węgierskim, który stosunkom polsko-węgierskim w XIV wieku poświęcił

wysokość i termin wypłaty posagu. W pierwszym z nich, wystawionym podczas wspomnianych już zaręczyn w austriackim Hainburgu 15 czerwca 1378 roku jest mowa o kwocie 200 tysięcy florenów oraz o dacie jej wypłaty, co miało nastąpić w ciągu pięciu lat, licząc od najbliższego święta św. Jerzego, czyli od 23 kwietnia 1379 roku. Z tego obliczenia wynika, że ojciec Wilhelma zobowiązał się wypłacić posag do 23 kwietnia 1384 roku. Układy zaręczynowe austriacko-węgierskie zostały ponowione w 1380 roku w Zwoleniu. W wystawionym tam wówczas akcie 12 lutego 1380 roku zapisano, że Leopold Austriacki wypłaci posag we wspomnianej kwocie w ciągu trzech lat, licząc od najbliższego dnia św. Jerzego, co daje jednak datę 23 kwietnia 1383 roku¹⁴. Nie wnikając w przyczynę tej rozbieżności (być może Habsburgowie chcieli wypłacić posag wcześniej), trzeba podkreślić, że data końcowa wypłaty posagu nie oznaczała, że Jadwiga skończy wówczas 12 lat, osiągając tym samym wiek sprawny. Posag można było wypłacić wcześniej, w ten sposób prawdopodobieństwo dojścia do skutku małżeństwa było większe. W przypadku zerwania zaręczyn posag trzeba było zwrócić. Antal Pór, mając do dyspozycji te dwa dokumenty z zaręczyn Wilhelma i Jadwigi oraz wiedząc z kroniki Jana Długosza, że w na początku 1385 roku przybyło do Krakowa poselstwo litewskie z prośbą o rękę Jadwigi dla księcia Jagiełły, wykoncypował, że Jadwiga powinna wtedy albo mieć ukończone 12 lat, albo do tego wieku się zbliżać. Stąd w konkluzji stwierdza, że czas przyjścia na świat Andegawenki można określić w przybliżeniu na okres przed św. Jerzym 1383 roku¹⁵.

Duży krok naprzód w określeniu daty urodzin Jadwigi poczynił znakomity mediewista krakowski Jan Dąbrowski, który pisząc monografię o ostatnich latach panowania Ludwika Andegaweńskiego, zwrócił uwagę na dokument owego króla z 3 października 1373 roku, wystawiony w Koszycach dla Poznania. W akcie tym miasto Poznań złożyło hołd córkom królewskim, Katarzynie i Marii, jak też ich przyszłym potomkom obu płci. Król w dalszej części dokumentu jeszcze raz wyraźnie zaznacza, że ma tylko te dwie córki. Z przekazu jednoznacznie wynika, że najmłodsza córka Ludwika urodziła się po 3 października 1373 roku¹⁶. Zdaniem Dąbrowskiego Jadwiga „urodziła się około 1 stycznia 1374 roku, zapewne

kilkanaście artykułów, zob. S. A. Sroka, *Kazimierz Wielki i jego panowanie w ocenie historiografii węgierskiej*, „Rocznik Niepołomicki” 2 (2010), s. 302–303, 315–319.

14 *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, cz. 5, nr 202, s. 378.

15 A. Pór, *Hedvig lengyel királynő...*, s. 124.

16 J. Dąbrowski, *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego 1370–1382*, s. 19–21.

z końcem 1373¹⁷. Gdy 18 lutego 1386 roku Jadwiga została żoną Jagiełły, musiała wówczas liczyć, zgodnie ze średniowiecznym prawem kanonicznym, 12 lat. Zatem królowna przyszła na świat po 3 października 1373 roku, a przed 18 lutego 1374 roku.

Kolejni badacze, mając już wyraźnie zarysowany przedział czasowy narodzin królowej Jadwigi, starali się go doprecyzować. Taką próbę podjęła w 1949 roku Anna Misiąg-Bocheńska¹⁸. Opierając się na średniowiecznym prawie kanonicznym uznała, że tzw. *sponsalia de futuro*, czyli zaręczyny, które Jadwiga zawarła z Wilhelmem Habsburgiem, mogły zostać unieważnione przez jedną ze stron tylko w ściśle określonym czasie. Zdaniem autorki było to w ciągu trzech pierwszych dni po osiągnięciu dojrzałości, czyli ukończeniu przez niewiastę 12 lat (*triduum post pubertatem*). Takiego odwołania zaręczyn z Wilhelmem dokonała Jadwiga, zdaniem Misiąg-Bocheńskiej, w dniu swojego ślubu z Jagiełłą, o czym informuje *Kalendarz katedry krakowskiej*. Zatem Jadwiga przyszła na świat między 16 a 18 lutego 1374 roku. Autorka uważa, że miało to miejsce dokładnie 18 lutego 1374 roku, albowiem autor *Kalendarza katedry krakowskiej* użył słowa *tunc* na podkreślenie, że „wtedy właśnie” Jadwiga osiągnęła pełnoletniość. Autorka snuje też rozważania na temat użytego przez krakowskiego kronikarza zwrotu *si qua fuerunt* na oznaczenie zaślubin Jadwigi z Wilhelmem. Jej zdaniem kronikarz podważa ważność tych ślubów¹⁹.

Pogląd Misiąg-Bocheńskiej znalazł uznanie w późniejszej historiografii. Zygmunt Wdowiszewski w *Genealogii Jagiellonów* podzielił pogląd, że odwołanie przez Jadwigę zaręczyn z Wilhelmem miało miejsce zaraz po osiągnięciu przez nią wieku sprawnego i opowiedział się za datą 15 lutego 1374 roku jako datą narodzin Jadwigi²⁰. Tę samą datę wydedukował z analizy układu budzińskiego (1385) także ksiądz Bolesław Przybyszewski²¹. Za datą 18 lutego optuje natomiast autor biografii królowej Jadwigi – Jarosław Nikodem²². Badacz słowacki Jaroslav Perniš określa

17 J. Dąbrowski, *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego 1370–1382*, s. 21.

18 A. Misiąg-Bocheńska, *Dwie daty z życia królowej Jadwigi*, „Polonia Sacra” 2 (1949), s. 267–275.

19 A. Misiąg-Bocheńska, *Dwie daty z życia królowej Jadwigi*, s. 274.

20 Z. Wdowiszewski, *Genealogia Jagiellonów i Domu Wazów w Polsce*, Kraków 2005, s. 63 (edycja oparta na wydaniu z 1968 roku).

21 B. Przybyszewski, *Błogosławiona Jadwiga Królowa: zdobna w cnoty*, Kraków 1997, s. 29.

22 J. Nikodem, *Jadwiga, król Polski*, Wrocław 2009, s. 80.

czas urodzin Jadwigi na dzień 18 lutego lub krótko przed nim. Zwrócił on uwagę na bullę Grzegorza XI z 8 stycznia 1374 roku, w której papież wyraził życzenie, aby królowi węgierskiemu urodził się następca tronu. Zdaniem słowackiego historyka przekaz ten dowodzi, że królewska małżonka oczekiwała potomka. Poselstwo musiało wyjechać z Budy do Awinionu pod koniec listopada 1373 roku, jeśli sprawa była debatowana w kurii na przełomie 1373 i 1374 roku. Ten dokument papieski też raczej dowodzi, że Jadwiga urodziła się już w 1374 roku²³. Taką datę (początek 1374) przyjmuje ostrożnie Jerzy Wyrozumski w pracy o królowej Jadwidze, opublikowanej w okazji jej kanonizacji²⁴. W tej wyliczance, już na koniec, należy wymienić dosyć obszerną pracę Jerzego Mańkowskiego na temat dnia urodzin królowej Jadwigi i dnia jej ślubu z Władysławem Jagiełłą. Autor dochodzi do wniosku, że Jadwiga urodziła się 14 lutego 1374 roku²⁵. Z niektórymi argumentami tego badacza rozprawił się ostatnio Dariusz Wróbel²⁶.

Zachował się dokument, który moim zdaniem całkowicie przesądza, że królowa Jadwiga urodziła się w 1374 roku. Jest to akt z 20 marca 1381 roku, w którym przedstawiciele 9 węgierskich miast (Budy, Wyszehradu, Koszyc, Zagrzebia, Trenczyna, Trnawy, Sopronu, Pożonia i Stołeczno Białogrodu) przybyli do Wiednia i potwierdzili, zarówno w języku niemieckim, jak i po łacinie zawarcie *matrimonialis contractus* pomiędzy Jadwigą a Wilhelmem, którego dokonali niegdyś król Ludwik, jego żona, jak i dygnitarze świeccy i duchowni²⁷. Było to niewątpliwie nawiązanie do układu zawartego w Zwoleniu w 1380 roku. Nie ulega żadnej wątpliwości,

23 *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, ed. A. Theiner, t. 2, Romae 1860, nr 283; J. Perniš, *Vznešená žena stredoveku. Princzenné v dynastickej politike Anjouovcov*, Budmerice 2003, s. 130.

24 J. Wyrozumski, *Królowa Jadwiga: między epoką piastowską i jagiellońską*, Kraków 1997, s. 67.

25 J. Mańkowski, *Dzień urodzin królowej Jadwigi Andegaweńskiej i dzień jej ślubu z Władysławem Jagiełłą w kontekście aktu krewskiego. Uwagi filologa do interpretacji źródeł*, „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” 5 (2013), s. 27–71.

26 D. Wróbel, *Wokół daty wystawienia dyplomu „super compemento matrimonii” Jadwigi Andegaweńskiej i Wilhelma Habsburga*, „Historia Slavorum Occidentis” 10 (2020) nr 1 (24), s. 91–96.

27 Magyar Nemzeti Levéltár [Węgierskie Archiwum Narodowe], DF 258369 (jest to fotografia dokumentu, którego oryginał znajduje się w: Österreichisches Staatsarchiv, Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Wien, Urkundenabteilung: Familienurkunden

że dopiero teraz, na początku 1381 roku, zaręczyny mogły być w pełni legalne z powodu osiągnięcia przez Jadwigę odpowiedniego wieku (7 lat), w którym mogła wyrazić już swoją zgodę. Oznacza to, że data jej urodzin przypadła na początek 1374 roku. Wspomniany dokument odnalazła badaczka węgierska Renata Skorka, ale wykorzystała go tylko do opisu układów matrymonialnych zawartych między Jadwigą a Wilhelmem, nie odnosząc go zupełnie do określenia wieku królowej²⁸.

Rok 1374 jako czas narodzin Jadwigi potwierdza też przekaz kroniki Jana z Czarnkowa, który opisując rozmowy prowadzone pod koniec lutego 1383 roku w Sieradzu na zjeździe szlachty Królestwa Polskiego, stwierdził, że królowa Elżbieta z Bośni za pośrednictwem swoich posłów (m.in. biskupa weszprymskiego) obiecała panom polskim przysłać niezwłocznie, tj. po Wielkanocy, Jadwigę do Krakowa „dla ukoronowania na królową Polski” pod warunkiem, że powróci potem na Węgry na wychowanie pod okiem matki na okres jeszcze trzech lat²⁹. Zatem swoją pełnoletniość osiągnęłaby Jadwiga na początku 1386 roku.

Wszystkie przytoczone powyżej argumenty źródłowe, a zwłaszcza dokument wystawiony przez 9 miast węgierskich 20 marca 1381 roku świadczą, że Jadwiga urodziła się w 1374 roku, a nie wcześniej. Nadal jednak nie znamy daty dziennej jej urodzin. Przywołane wyżej dotychczasowe ustalenia krążą wokół kilku dni lutowych, tj. pomiędzy 14 a 18 lutego 1374 roku i wcale nie muszą odpowiadać prawdzie. Być może zagadkę tę rozwiążą dopiero badania w archiwach miast włoskich i dalmatyńskich, z którymi Węgry utrzymywały zażyłe relacje, czego dowodem jest wzajemna korespondencja zawierająca różne szczegóły z życia dworskiego. Jako przykład można podać wydane ostatnio niepublikowane dokumenty (a raczej ich krótkie regesty) dotyczące relacji Węgier z Padwą w latach 1382–1384³⁰.

U 546/242/1). Wydanie w: *Székesfehérvár oklevelei és levelei 1249–1526*, ed. B. Kertész, Székesfehérvár 2019, s. 77–79.

28 R. Skorka, *A dinasztikus megállapodások politikai...*, s. 1206.

29 *Kronika Jana z Czarnkowa*, tłum. J. Żerbiło, oprac. M. D. Kowalski, Kraków 2001, s. 122–123; D. Wróbel, *Na pierwszym planie. Moźni i szlachta polska wobec bezkrólestwa po śmierci Ludwika Andegaweńskiego*, Lublin 2020, s. 285–286; A. Marzec, *Pod rządami nieobecnego monarchy. Królestwo Polskie 1370–1382*, Kraków 2021, s. 247.

30 F. Pigozzo, *Documenti inediti per le relazioni fra il Regno d'Ungheria e Padova (1382–1384)*, w: *Luigi il Grande Rex Hungariae. Guerre, arti e mobilità tra Padova, Buda e l'Europa al tempo dei Carraresi*, a cura di G. Baldissin Molli, F. Benucci, M. T. Dolso, Á. Máté, Roma 2022, s. 113–119.

Nadzieja tkwi w tym, że są to bardzo bogate archiwa przechowujące obfity materiał źródłowy, niespenetrowany jeszcze w całości przez badaczy.

Sumując powyższe krótkie rozważania, należy stwierdzić, że królowa Jadwiga urodziła się w 1374 roku. Wśród wielu przytoczonych już w dotychczasowej literaturze argumentów dochodzi jeszcze jeden, a mianowicie dokument miast węgierskich z 20 marca 1381 roku. Jeśli zgodnie z prawem kanonicznym zaręczyny (tzw. *matrimonium pro futuro*) mogły mieć miejsce, gdy przyszli małżonkowie mieli ukończone 7 lat, to dopiero wspomniany akt mówiący o *matrimonialis contractus* był w pełni legalny. Wcześniejsze zaręczyny, zorganizowane w Hainburgu (1378), a potwierdzone w Zwoleniu (1380) nie były zgodne z prawem kanonicznym, albowiem Jadwiga nie miała ukończonych 7 lat, aby wyrazić na nie zgodę. Dopiero akt z 20 marca 1381 roku został wystawiony po spełnieniu tego wymogu wieku. O ile data roczna przyścia na świat Jadwigi (1374) nie ulega już wątpliwości, o tyle data dzienna wciąż pozostaje w kręgu dyskusji.

Bibliografia

Źródła

- Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, t. 9, cz. 4–5, wyd. G. Fejér, Budae 1834.
- Kronika Jana z Czarnkowa*, tłum. J. Żerbiłło, oprac. M. D. Kowalski, Kraków 2001.
- Magyar diplomacziái emlékek az Anjou-korból*, ed. G. Wenzel, t. 3, Budapest 1876.
- Magyar Nemzeti Levéltár [Węgierskie Archiwum Narodowe], DF 258369.
- Monumenta Poloniae Historica. Pomniki dziejowe Polski*, t. 2, wyd. A. Bielowski, Lwów 1872.
- Székesfehérvár oklevelei és levelei 1249–1526*, ed. B. Kertész, Székesfehérvár 2019.
- Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, ed. A. Theiner, t. 2, Romae 1860.

Opracowania

- Dąbrowski J., *Ostatnie lata Ludwika Wielkiego 1370–1382*, Kraków 2009 (na podstawie wydania z 1918).
- Mańkowski J., *Dzień urodzin królowej Jadwigi Andegaweńskiej i dzień jej ślubu z Władysławem Jagiełłą w kontekście aktu krewskiego. Uwagi filologa do interpretacji źródeł*, „Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” 5 (2013), s. 27–71.

- Marzec A., *Pod rządami nieobecnego monarchy. Królestwo Polskie 1370–1382*, Kraków 2021.
- Misiaż-Bocheńska A., *Dwie daty z życia królowej Jadwigi*, „Polonia Sacra” 2 (1949), s. 267–275.
- Nikodem J., *Data urodzenia Jagiełły. Uwagi o starszeństwie synów Olgierda i Julianny*, „Genealogia. Studia i Materiały Historyczne” 12 (2000), s. 23–50.
- Nikodem J., *Jadwiga – król Polski*, Wrocław 2009.
- Nikodem J., *Ponownie o dacie urodzenia Jagiełły*, „Genealogia. Studia i Materiały Historyczne” 16 (2004), s. 143–158.
- Pelczar J. S., *Prawo małżeńskie katolickie*, Kraków 1885.
- Perniš J., *Vznešená žena stredoveku. Princezné v dynastickej politike Anjouovcov*, Budmerice 2003.
- Pigozzo F., *Documenti inediti per le relazioni fra il Regno d’Ungheria e Padova (1382–1384)*, w: *Luigi il Grande Rex Hungariae. Guerre, arti e mobilità tra Padova, Buda e l’Europa al tempo dei Carraresi*, a cura di G. Baldissin Molli, F. Benucci, M. T. Dolso, Á. Máté, Roma 2022, s. 113–119.
- Pór A., *Hedvig lengyel királynő, Nagy Lajos magyar király leánya és Jagyelló-Ulászló lengyel király felesége születési éve meghatározása*, „Turul” 13 (1895), s. 122–124.
- Przybyszewski B., *Błogosławiona Jadwiga Królowa: zdozna w cnoty*, Kraków 1997.
- Przybyszewski B., *Jadwiga i Wilhelm*, „Analecta Cracoviensia” 7 (1975), s. 365–391.
- Skorka R., *A dinasztikus megállapodások politikai, gazdasági és jogi jellemzői a 14. századi Magyar Királyságban*, „Századok” 155 (2021) nr 6, s. 1181–1208.
- Sroka S. A., *Kazimierz Wielki i jego panowanie w ocenie historiografii węgierskiej*, „Rocznik Niepołomicki” 2 (2010), s. 301–319.
- Sroka S. A., *Genealogia Andegawenów węgierskich*, Kraków 2015.
- Szyborska W., *Zabawy literackie*, Kraków 2023.
- Tęgowski J., *Data urodzenia Jagiełły oraz data chrztu prawosławnego jego starszych braci*, „Genealogia. Studia i Materiały Historyczne” 15 (2003), s. 137–144.
- Valois N., *Le projet de mariage entre Louis de France et Catherine de Hongrie et le voyage de l’Empereur Charles IV a Paris*, „Annuaire-Bulletin de la Société de l’Histoire de France” 30 (1893), s. 209–223.
- Wasilewski T., *Daty urodzin Jagiełły i Witolda. Przyczynek do genealogii Giedyminowiczów*, „Przegląd Wschodni” 1 (1991) z. 1, s. 15–34.

- Wdowiszewski Z., *Genealogia Jagiellonów i Domu Wazów w Polsce*,
Kraków 2005 (edycja oparta na wydaniu z 1968).
- Wróbel D., *Na pierwszym planie. Moźni i szlachta polska wobec bezkrólewia
po śmierci Ludwika Andegaweńskiego*, Lublin 2020.
- Wróbel D., *Wokół daty wystawienia dyplomu „super compemento
matrimonii” Jadwigi Andegaweńskiej i Wilhelma Habsburga*,
„Historia Slavorum Occidentis” 10 (2020) nr 1 (24), s. 91–96.
- Wyrozumski J., *Królowa Jadwiga: między epoką piastowską i jagiellońską*,
Kraków 1997.

Abstrakt

Stanisław A. Sroka

Kiedy urodziła się królowa Jadwiga?

Autor powraca do wielokrotnie już omawianego w literaturze wątku, jakim jest data urodzin królowej Jadwigi Andegaweńskiej. Wychodząc z postanowień średniowiecznego prawa kanonicznego, wedle którego zaręczyny (tzw. *matrimonium pro futuro*) mogły mieć miejsce, gdy przyszli małżonkowie mieli ukończone 7 lat, zwraca uwagę, że układy zaręczynowe Jadwigi z Wilhelmem Habsburgiem zorganizowane w Hainburgu (1378), a potwierdzone w Zwoleniu (1380), nie były zgodne z tym prawem, albowiem Jadwiga nie miała ukończonych 7 lat, aby wyrazić na nie zgodę. Dopiero akt z 20 marca 1381 roku (wcześniej nieznany w literaturze) mówiący o zawarciu pomiędzy Wilhelmem a Jadwigą „*matrimonialis contractus*” został wystawiony po spełnieniu tego wymogu wieku. Dokument ten dowodzi jednoznacznie, że Jadwiga urodziła się w 1374 roku. Natomiast data dzienna urodzin królowej wciąż pozostaje w kręgu dyskusji.

Słowa kluczowe:

królowa Jadwiga Andegaweńska, data urodzin, dynastia Andegawenów, Wilhelm Habsburg

Abstract

Stanisław A. Sroka

When was Queen Jadwiga born?

The author returns to a topic that has been discussed many times in literature, which is the date of birth of Queen Jadwiga of Anjou. Based on the provisions of medieval canon law, according to which betrothal (so-called *matrimonium pro futuro*) could take place when the future spouses were at least 7 years old, he points out that Jadwiga's betrothal arrangements with William Habsburg were organized in Hainburg (1378) and confirmed in Zwoleń (1380) were not in accordance with this law, because Jadwiga was still under 7 years old to consent to them. Only the act of March 20, 1381 (previously unknown in the literature) concluding a „*matrimonialis contractus*” between William and Jadwiga was issued after meeting this age requirement. This document clearly proves that Jadwiga was born in 1374.

Keywords:

Queen Jadwiga of Anjou, date of birth, Anjou dynasty, William Habsburg